

Etat for Landbruk
Bergen Kommune

Bergen, 7.10.2019

FNF Hordaland er et samarbeidsforum for natur- og friluftsansjoner i Hordaland, som arbeider for å ta vare på natur- og friluftsansjone i fylket. Per i dag er det 10 ansjoner tilsluttet FNF Hordaland: Bergen og Hordaland Turlag (DNT), Naturvernforbundet Hordaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland, Bergen og Omland Friluftsråd, Norsk Ornitologisk Forening Hordaland fylkeslag, Hordaland fylkeskystlag, Norsk Botanisk Forening Vestlandsavdelingen, Syklistenes Landsforening Bergen og omegn, Voss Utferdslag (DNT) og Voss Kajakklubb. Sammen representerer ansjonene rundt 39.000 medlemmer i fylket.

Innspill til Bergen Kommunes «Skogplan – Mål og strategier for skog 2019-2029»

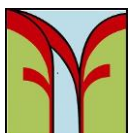
Planer på tvers er en forutsetning for å lykkes

FNF mener at skogene i Bergen er ressurser for skogbruket, leveområdet for biologisk mangfold og arena for friluftslivet. Bergen kommune skal være en pådriver for flerbruk slik at de ulike interessene blir ivarettatt best mulig gjennom å legge til rette for medvirkning og kompetansedeling og skape gode rammer for kunnskapsbasert og differensiert forvaltning.

Overordnede mål og strategier for skogbruket

Mer enn en tredjedel av arealet i kommunen regnes som produktiv skog. Skog i Bergen er, som andre steder, viktig habitat for fugl og annet vilt, og som rekreasjons- og aktivitetsarena for byens befolkning. Innenfor friluftsliv er naturopplevelsen og nærhet viktige parametere. I natur og miljøbarometeret fra 2017 er det ro og naturen generelt som trekkes frem som de viktigste motivasjonsmomentene for friluftsliv.¹ Kommunen har i arbeidet med nylig vedtatt kommuneplanens arealdel fremmet viktigheten av og se ting i sammenheng. Store deler av temakartet

¹ <https://www.norskfriluftsliv.no/natur-miljobarometer-2017/>

Forum for natur og friluftsliv
HORDALAND

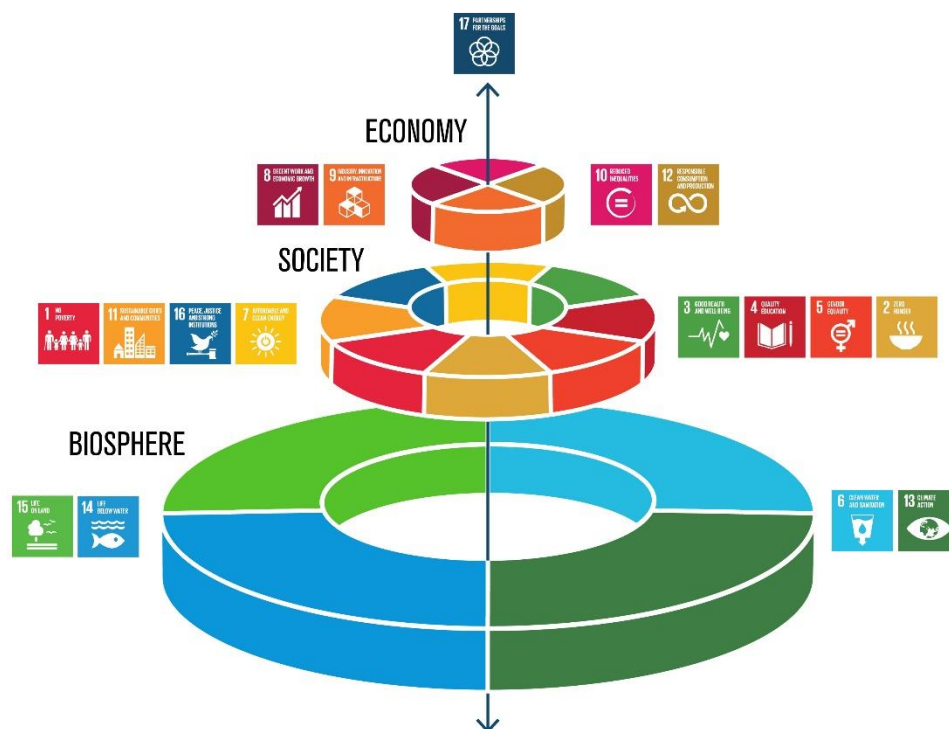
Tverrgt. 4-6, 5017 Bergen
hordaland@fnf-nett.no | 55 33 58 19 / 40 49 70 74
www.fnf-nett.no/hordaland
Org. nr.: 918 407 855

sammenhengende blågrønne strukturer vil være produktiv skog og det ville styrket planen om denne sammenhengen hadde kommet tydeligere frem.

Lan

legger viktige premisser for byens skogbruk, men også for natur- og friluftsliv som bruker de samme arealene som leveområde og arena. Planens mål viser til funksjonene skogen har som økosystem, men planen burde også hatt et overordnet mål knyttet til skogens funksjon for friluftsliv i tråd med skoglovens formålsparagraf: «Denne lova har til formål å fremme ei berekraftig forvaltning av skogressursane i landet med sikte på verdiskaping, og å sikre det biologiske mangfoldet, omsyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiene i skogen».

Planens mål vil også fremstå tydeligere dersom etaten definerte bærekraft i planens kontekst. Det første målet er vidtrekkende og ullent. Bærekraft er nødt til å være ansvarsfull ellers er det ikke bærekraftig. Bruken av ordet effektiv i målet kan være problematisk, da flerbruksverdiene (allmenne verdier) som arealene åpenbart har ikke reflekteres i en pengeverdi og dermed vil hensyn til natur- og friluftslivsverdier kunne medføre «lavere» effektivitet i et klassisk økonomisk perspektiv.

Graphics by Janke Lönnström

Figur 1: Stockholm Resilience centre har utarbeidet bryllupskakemodellen for å vise sammenhengen i FNs bærekraftsmål. Fundamentet for all annen måloppnåelse er bærekraft i biosfæren. Økonomien er verktøyet samfunnet har til å fordele og forvalte begrensede ressurser, for å sikre sosial bærekraft. Dersom det ikke er økonomi i å opprettholde bæreevne til biosfæren så er det de økonomiske verktøyene som må kalibreres.

Vi foreslår å synliggjøre verdien av medvirkning for å ivareta flerbruk av skogsområdene ved å inkludere hensynet i et av målene.

Mål: «Skogene i Bergen er ressurser for skogbruket, leveområdet for biologisk mangfold og arena for friluftslivet. Bergen kommune skal være en pådriver for flerbruk slik at de ulike interessene blir

ivaretatt best mulig gjennom å legge til rette for medvirkning og kompetansedeling og skape gode rammer for kunnskapsbasert forvaltning.»

Planens fjerde mål, «*Bergen kommune skal være en nøytral rådgiver for skogeierne, og påse at areal blir plantet så snart som mulig, og senest innen 3 år etter hogst*». Planen viser til at treslagskifte sammen med skogsbilveier og særlig flathogst påvirker truede skoglevende arter negativt. For å sikre bedre ivaretagelse av naturmangfold foreslår planen tiltak under kapittel 3 hvor man ønsker å øke andelen av blandingstreslag og krav om MiS registrering samtidig med utarbeidelse av skogbruksplan. Dette er gode tiltak. Men det er ikke tilstrekkelig.

Strategier og tiltak:

Ved nyplanting bør stedege arter benyttes og man bør unngå treslagskifte fra furu eller bjørk til gran. Sitkagran må ikke plantes på areal der det er fare for spredning. Generelt så burde planen vist til kommunens handlingsplan for fremmede arter, Sitka er omtalt her som en art som «*har vist seg å kunne gi økologiske konsekvenser. Det vokser mye sitkagran i kommunen, men det er usikkert hvor stor spredningen fra plantefelt er, og hvilken risiko den utgjør for naturmangfoldet her. Arten bør imidlertid holdes under oppsyn*».² Sitkagran er vurdert på fremmedartslisten 2018 til å ha svært høy risiko, «*Arten har stort invasjonspotensiale, og høy økologisk effekt*».³ Planen må inneholde kunnskapsinnhenting og overvåkingstiltak og vurderinger/kriterier knyttet til bruk av fremmede treslag.

Alderssammensetning i skog er viktig for biologisk mangfold sammen med variasjon i treslagene. I skogbruksplaner og i oppdateringer av temakartet for sammenhengende blågrønne strukturer må samspillet vises slik at areal med naturlig, gammelskog og blandingsskog som ligger i nær tilknytning til eller i felt som skal tas ut, ivaretas som viktige kilder og minimumskriterier for mangfold. Ved å unngå flathogst kan man oppnå:

- en variert alderssammensetning i skogen
- bedre erosjonskring, redusere avrenning til vassdrag
- ivaretagelse av habitatskvaliteter og dermed naturmangfold
- redusert forringelse av landskapskvaliteter og friluftslivsopplevelser
- god planlegging kan ivareta korridorer mellom viktige områder, opprettholde økologiske sammenhenger

FNF Hordaland deler kommunens syn på at det er viktig å opprettholde dagens skogsareal inn i fremtiden (strategi 1 og tiltak 1), men vi savner, som tidligere nevnt, at dette hektes på annet arbeid i forvaltningen som:

- Ytterligere arbeid med det blågrønne temakartet i tråd med byrådets intensjoner om å gjøre kartet juridisk bindende ved neste rullering
- Inkludere vurderinger av bystyrets vedtak om å vurdere arealnøytralitet. Dersom målet om arealnøytralitet skal følges opp krever det et arealregnskap. Forumet foreslår at kommunen etablerer et arealregnskap basert på et oppdatert kunnskapsløft for skogen i kommunen. Et slikt regnskap gjør det mulig å rapportere kvantitativt på strategi 1.

² https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00217/Fremmede_skadelige_217948a.pdf

³ <https://artsdatabanken.no/fremmedarter/2018/N/537>

- Videre viser målsetningen til at produktiv skog ikke skal omdisponeres til andre formål uten god grunn, frivillig skogvern i den grad det er aktuelt kunne vært spesifisert som en slik god grunn.

Kommunen bør som rådgiver til skogbruket ikke være nøytral, men som vi har nevnt, fremsnakke viktigheten av flerbruk. I en verden, som planen helt rett peker på, hvor arealendringer er driveren av tap av naturmangfold og hvor skog også har en viktig klimafunksjon for å binde CO₂ og som bidragsyter til for eksempel å stabilisere jordmasser og hindre skred og slik redusere de negative konsekvensene av mer styrtregn (Vernskog). Skogen gir oss flere tjenester og da er det spesielt viktig at kommunen fremmer flerbruk av areal og er fremoverlent når det gjelder å sikre at forvaltningen av skogressursene så ofte som mulig treffer på flere av premissene samtidig.

Dette er tanker som planen viser til, men som planen ikke gjennomfører på tiltaksnivå.

3. Biologisk mangfold og andre miljøhensyn i skog

For biologisk mangfold nevner planen negativ påvirkning av skogsbruk som flathogst, treslagskifte og skogsbilveier. Dette er negative drivere ikke bare for naturmangfold, men også for friluftsliv, skogens «vernfunksjon» og klimaaspekter som CO₂ lekkasje fra skogbunn.

FNF Hordaland stiller seg bak målsetningen om å øke biologisk mangfold i produksjonsskog, men dette må gjelde all skog. Planen viser til at nær 1000 av de drøyt 1100 truede skogslevende artene er negativt påvirket av skogbruksrelaterte arealendringer. Da må strategiene og tiltakene som foreslås være substansielle, konkrete og gjelde de kjente negative påvirkningsfaktorene.

Flathogst har negative påvirkninger på alle tema som omtales i planen. Spesielt på naturmangfold, men det drøftes ikke på noen måte i planen hvordan kommunen som rådgiver for skognæringen kan bidra med insentiver for hogstformer som er mer skånsomme overfor natur og friluftslivsverdier. En overordnet strategisk plan må ha et mer helhetlig syn på skogsbruk sin påvirkning på andre bruksverdier, og hvordan flerbrukets fordeler kan maksimeres.

Det trengs et kunnskapsløft for skogen, og målsetninger innen skogøkologi og landskapsøkologi. Et kunnskapsløft vil, som nevnt tidligere, bidra inn mot temakartet for sammenhengende blågrønne strukturer, som etter planen skal gjøres bindende ved neste rullering. Det bidrar til at arbeidet settes i et tidsperspektiv. Et slikt arbeid vil kartlegge behovene for sammenknytning og korridorer mellom områder basert på områdenes økologiske funksjoner for ulike arter. Dette er kunnskap som må inngå i skogbruksplaner og annen saksbehandling slik at skogbruket tar hensyn til de konkrete økologiske funksjonene et skogsareal har med tanke på avvirkningstidspunkt, hogstform, størrelse på hogstflater og utforming og utstrekning av skogsbilveier og alternativer for nyplanting. Det bør inkluderes retningslinjer knyttet til fremmede arter og det bør vises til relevante kommunale og regionale planer for bekjempelse av fremmede arter.

Når det gjelder MiS kartlegginger så er dette et viktig verktøy og slik vi forstår det så er MiS kartlegging også nylig oppdatert slik at denne også bruker NiN som verktøy i kartleggingen. Kompetanse på kartlegger i forhold til de arter som skal kartlegges og at det settes av nok tid vil uansett standardisering være avgjørende for resultatet. Samtidig vet vi gjennom en evaluering utført av Biofokus nylig at MiS kartlegginger har konkrete utfordringer og vi ber om at disse betraktningene tas med i skogplanen;

«Biofokus dokumenterer i denne rapporten at det er et stort misforhold mellom skogbrukets MiS-registreringer og arealer som har en viktig funksjon for truede arter i skog. MiS-registreringen har lite overlapp mellom de arealene som biologer anser som særlig viktige for ivaretagelse av naturverdier i

skog. MiS fanget opp kun 14 % av naturtypearealet i en gjennomgang av nesten 1000 km² kartlagt skog»⁴

4. Skogen og samfunnet

Det påpekes i planen at det er viktig at ikke hogstflater står for lenge uten foryngelse, fordi dette vil bidra til karbonlekkasje fra skogbunnen. FNF Hordaland deler kommunens bekymring for unødige karbonutslipp. Det er alternativ som vil være bedre for karbonbudsjettet, men også for naturmangfold og friluftsliv, som mindre hogstflater, og mindre intensive hogstformer som reduserer lys og temperatur i skogbunnen og dermed reduserer karbonutslippet. Det er også mulig å satse på naturlig forynging og blandingskog på de lave bonitetene. Ved å øke andelen gammelskog vil man i tillegg til de positive ringvirkninger for naturmangfold også bidra til CO₂ opptak. Opptak i jordsmonnet er inntil 4 ganger så stort som opptaket i den levende biomassen.

Skogens vernfunksjon er viktig, det aktuelle målet som går på å bedre ivareta skogens vernfunksjon i bratt og/eller fuktig terreng som en del av Fylkesmannens prosjekt er et godt tiltak.

Kantvegetasjon har også flere viktige funksjoner og vil også inngå i temakartet for blågrønne strukturer. Kantvegetasjonen gir skjul både i og langs vassdraget, holder på vann og filtrerer avrenning og hindrer erosjon. Kommunen bør se til NVEs rettleider om «Kantvegetasjon langs vassdrag» (NVE-veileder nr. 2/2019) i skogplanen og til bestemmelser knyttet til kommuneplanens arealdel 2018-2030 jf. § 32.1. Det bør utarbeides en forvaltningsstrategi for kantsoner langs vassdrag i kommunen for skogbruket. Det bør også vises til at regional plan for vannforvaltning og reelle §12 vurderinger etter vannforskriften må legges til grunn ved vurdering av skogbrukstiltak inkludert søknader om skogsbilveger som berører vassdrag.

Skogplanen burde også vise til de ulike forvaltningsplanene for byfjellene. Dette er planer hvor man har sett på de ulike temaene som er omtalt i skogplanen. I bynære områder må det tas andre hensyn fordi det mange av de bynære skogressursene er viktige rekreasjonsområder for veldig mange mennesker. Hordnesskogen og Skagemarka (begge i Fana) er gode eksempel på at det går an å kombinere bærekraftig skogbruk og friluftsliv.

5. Klimasmart skogbruk

Det vises til tiltak som tettere planting for å øke CO₂binding. Dette er et tiltak som kan ha negative konsekvenser knyttet til fremkommelighet, og som vil føre til enda mindre lys på skogbunnen og surere strøfall.

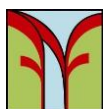
6. Rekreasjon, friluftsliv og flerbrukshensyn

Kommunen har et godt kunnskapsgrunnlag når det gjelder friluftsliv i kartleggingen fra 2016. 7 av 10 har inntrykk av at skogbruket drives på en miljøvennlig måte kommer det frem i Norsk Friluftslivs miljøbarometer i 2017.⁵ For å opprettholde en slik positiv oppfatning også lokalt er det viktig at det tas hensyn til kartlagte natur- og friluftslivsverdier ved skogbrukstiltak og at det legges til rette for medvirkning.

Det er ikke vist til alternativ til ordinær hogst i planen utover ordlisten. Kommunen burde bruke muligheten til å inspirere til at det legges mer vekt på bynært skogbruk med alternative hogstformer som bedre legger til rette for friluftsliv, undervisning og helsefremmende aktivitet knytt til skog slik at alternativ til ordinær hogst fremstår som reelle.

⁴ <http://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2019-11.pdf>

⁵ <https://www.norskfriluftsliv.no/natur-miljobarometer-2017/>

Det har vist seg at det er viktig at skogeierne tas med på råd i skogbruksplanleggingen. Frivillig vern har vært en suksess og bør adresseres i planen i den grad det er relevant. Informasjon om skogbruk skaper forståelse og aksept for skogbruk, men det bør også drives informasjonsarbeid opp mot skogeiere om alternative driftsformer. Kommunen bør bruke egen skog som modell for flerbruk og alternative driftsformer, og inkludere flere deler av samfunnet og institusjoner når de inviterer til informasjon- og dialogmøter om skog.

7. Infrastruktur – skogsbilveier

Det bør stilles krav om at det blir lagt fram alternativ til skogsbilveger, samt vurderinger av den landskapsøkologiske virkningen av disse. På Vestlandet kan det være aktuelt med taubanedrift som et alternativ.

Det vises til at det som langt som mulig skal hindre forurensning i forbindelse med skogbrukstiltak, i forbindelse med bygging av skogsbilveger må det følges opp, både i krav og inspeksjoner, at slike veger bygges med rene masser. Det må stilles strenge miljøkrav til bygging og drift av skogsbilveger.

Vi foreslår også at kommunen kan vurdere meldeplikt om skogbrukstiltak. Spesielt for skogsbilveger som er inngrep som kan ha negative konsekvenser for natur- og friluftslivsverdier vil vi oppfordre kommunen til å sikre formålet i Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveier annet ledd: *Det skal samtidig legges vekt på hensynet til miljøverdier som naturmangfold, landskap, kulturminner og friluftsliv, hensynet til fare for flom, erosjon og løsmasseskred, samt andre interesser som blir berørt av vei framføringen*⁶. I henhold til § 3-1 i samme forskrift skal kommunen hente inn de uttalelser som er nødvendige for å oppfylle formålet. Det åpnes også for å sette vilkår til planlegging, gjennomføring og etterarbeid fort å sikre hensyn som er omtalt i formålsparagrafen.

FNF Hordaland anser at den mest hensiktsmessige løsningen for å sikre best mulig ivaretagelse av natur- og friluftslivsverdier i skogbrukssaker er at det legges til rette for medvirkning og at kommunen ber om uttalelser fra natur- og friluftslivsorganisasjonene i tråd med §3-1.

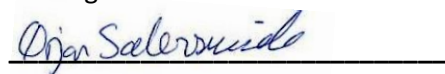
8. Skogbruk i Bergen – fremtidige muligheter og utfordringer

Ved felling av plantefelt som er plantet i forbindelse med skogreisingen, bør skogeiere få presentert alternativ til nyplanting. Ved felling av fremmede bartre bør det plantes ut stedeegne treslag, der det er aktuelt med nyplanting.

Det bør gjøres en helhetlig vurdering av skogarealet i kommunen. I det videre arbeidet med temakartet for sammenhengende blågrønne strukturer må det også vurderes om kommunen er tjent med å utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold. I tråd med et oppdatert kunnskapsgrunnlag bør vi sikre at areal med de viktigste naturverdiene bevares, og at skogbruket tar hensyn til kartlagte verdier enten det er økologiske funksjonsområder eller kartlagte friluftslivsverdier.

Det skal selvsagt drives skogbruk i Bergen kommune, målet må være og sikre en felles forståelse av at skogene i Bergen er ressurser for skogbruket, leveområdet for biologisk mangfold og arena for friluftslivet. Bergen kommune skal være en pådriver for flerbruk slik at de ulike interessene blir ivare tatt best mulig gjennom å legge til rette for medvirkning og kompetansedeling og slik skape gode rammer for kunnskapsbasert forvaltning.

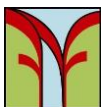
Vennlig hilsen

⁶ <https://lovdata.no/forskrift/2015-05-28-550/§1-1>

Ørjan Sælensminde
Fylkeskoordinator FNF Hordaland
Forum for natur og friluftsliv Hordaland

forum for
natur og friluftsliv
Hordaland

Tverrgt. 4, 5017 Bergen
Hordaland@fnf-nett.no | 55 33 58 19
<http://www.fnf-nett.no/Hordaland> | Org. nr: 918 407 855